

TİCARETİN YEDİ ERDEMI

Ticaret tarih boyunca toplumların ekonomik, siyasal ve kültürel işbirliğinin kaynağı olmuştur. Ticarete ürünlerin fiyatı alıcı ve satıcıların bulunduğu pazarda oluşur. En basitinden en karmaşığına kadar bütün ekonomilerde pazar vazgeçilmez bir yer tutar. Alıcı ve satıcıların dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarının pazara müdahalesi, pazarda alışveriş yapanlar arasında haksızlıklara yol açar. Çünkü arz ve talebe göre fiyatları ayarlama da hiçbir kurum ya da kuruluş pazarın yerini tutamaz.

Bugüne kadar ekonominin ahlakla ilgisinin üzerinde çok durulmadı. Hatta bazı iktisatçılar ekonominin ahlak dışı olduğunu bile iddia ettiler. Oysa ilgi alanı ne olursa olsun, her bilimin bir pozitif, bir de normatif yanı vardır. Ekonomi gibi, insan davranışlarıyla ilgili bilimlerde normatif alan, pozitif alandan çok daha önemlidir.

Ekonominin hayat kaynağı ticaret, hiçbir zaman ahlaki ilkelerden bağımsız düşünülemez. İnsanın olduğu yerde ticaret, ticaretin olduğu yerde de ahlak vardır. Ahlaksız bir ticaret, alışveriş değil, haksız kazanca dayanan vurgundur. Ticaret ahlakın uygulama alanıdır. Etik-siz ticaret, ticaretsiz etik olmaz.

Daniel T. Griswold'dan Emrah Akkurt'un çevirdiğı "Serbest Ticaret Üzerine Yedi Ahlaki İlke" isimli incelemede ticaretin Batı ekonomisi düşüncesinin içinden süzülerek çıkarılan ahlaki ilke ve erdemleri tartışılıyor. Kutsal kitaplarda da vurgulandığı gibi, ticaret yalnızca bir ekonomik faaliyet değil, toplumları birarada tutan sosyal ve kültürel işbirliğidir. Ticaretin gelişmediğı bir toplumda, kültür de gelişmez. İşte Griswold'un ele aldığı yedi ilke.

1. Ticaret bireysel onuru ve bağımsızlığı gözetir.
2. Ticaret devletin gücünü sınırlar.
3. Ticaret bireylerin etik değerleri geliştirmesine zemin hazırlar.
4. Ticaret insanları biraraya getirir.
5. Ticaret diğer temel insan haklarını da destekler.
6. Ticaret barışı güçlendirir.
7. Ticaret yoksulları besler ve giydirir.

Toplumların tarih içindeki yükseliş ve çöküş dönemlerine bakılırsa, ticaretle gelişme arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu görülür. Ticaretin önem kazandığı dönemlerde, devlet ve toplum her alanda çok güçlü olur, ticaretin küçümsendiği dönemlerde, her ikisi de yoksul düşer. Çünkü ülkelerin siyasal gücüyle birlikte kültürel gücü de iç ve dış ticaret hacminin büyüklüğünden kaynaklanır.

Ticaretin gelişmediği toplumlarda, ekonomik alanda olduğu gibi, siyasal, sosyal ve kültürel alanda da gelişme sağlanamaz. Çünkü, toplumdaki ticari faaliyetleri geliştirerek, devletin gücü sınırlandırılmazsa, devlet ekonomik alanda toplumun üretim gücünü sınırlandırır. Devletin taraf olduğu bir ticarete haksız rekabetin önüne hiç bir güç geçemez. Her alanda olduğu gibi, ticari alanda da kişi ve kuruluşlar devletle çatışmayı göze alamazlar.

Derinliği ne olursa olsun, bir pazarda özel kurum ve kuruluşlar ne alıp ne satacaklarını, devletin kurum ve kuruluşlarından daha iyi bilirler. Devletin kurum ve kuruluşlarında bürokratlar devletin kaynaklarını devlet için harcadıkları için, pazarda oluşan fiyatlar onları çok ilgilendirmez. Buna karşılık, özel kesimde harcama yapılırken pazar fiyatları belirleyicidir.

Ticaret ahlaki ilkelere uygun olursa gelirleri çoğaltır, işsizliği azaltır, yatırımları büyütür, dostlukları geliştirir ve hayatın kalitesini artırır.

Ticaretin geliştiği bir toplumda dayatma değil, özgürlük vardır.

*Ahlaksız bir ticaret, alışveriş değil,
haksız kazanca dayanan vurgundur.*